

Međusektorska saradnja na zaštiti dece od zlostavljanja i zanemarivanja u lokalnim samoupravama analiza lokalnih sporazuma

Projekat finansira
Evropska unija

Republika Srbija
MINISTARSTVO ZA RAD, ZAPOSŁJAVANJE,
BORAKA I SOCIJALNA PITANJA

Republika Srbija
MINISTARSTVO ZDRAVLJA

Republika Srbija
MINISTARSTVO PROSVETE, NAUKE
I TEHNOŠOKOG RAZVOJA

Zaštita dece od nasilja i promocija socijalne inkluzije dece sa smetnjama u razvoju u zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj

**Međusektorska saradnja na zaštiti dece
od zlostavljanja i zanemarivanja
u lokalnim samoupravama
analiza lokalnih sporazuma**

Izveštaj „Međusektorska saradnja na zaštiti dece od zlostavljanja i zanemarivanja u lokalnim samoupravama – analiza lokalnih sporazuma“ je integralni deo IPA II projekta Zaštita dece od nasilja i promocija socijalne inkluzije dece sa smetnjama u razvoju u zemljama Zapadnog Balkana i Turske, koji se sprovodi u saradnji Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ministarstva zdravlja, Ministarstva obrazovanja, nauke i tehnološkog razvoja Vlade Republike Srbije i UNICEF-a, uz finansijsku podršku Evropske unije.

SADRŽAJ

1 Uvod	4
2 Kontekstualni okvir	5
2.1 Nacionalni plan akcije za decu	5
2.2 Dosadašnje inicijative	5
2.3 Zakonski okvir	6
2.4 Institucionalni okvir	8
3 Funkcionalnost multisektorske saradnje	9
3.1 Cilj istraživanja	9
3.2 Metodologija	9
3.2.1. Prva faza istraživanja	9
3.2.2. Ograničenja u prvoj fazi istraživanja	10
3.2.3. Druga faza istraživanja	11
4 Analiza lokalnih sporazuma – prikaz stanja u odabranim opštinama	12
4.1 Lokalni sporazumi obuhvaćeni istraživanjem	12
4.2 Glavni fokus lokalnih sporazuma	13
4.3 Akteri uključeni u međusektorsku saradnju i koordinacija primene lokalnih sporazuma	14
4.4 Prijava nasilja i vođenje evidencije o nasilju	16
4.5 Izveštavanje o primeni lokalnih sporazuma	16
5 Zaključci	17
6 Lista referenci	19
Lokalni sporazumi/protokoli obuhvaćeni analizom	20
Prilog: Upitnik za analizu protokola	27
Prilog: Analiza protokola u nekim od opština koje gravitiraju oko Novog Sada, Niša i Kragujevca	31

1. Uvod

Nasilje nad decom predstavlja veliki društveni problem koji je široko rasprostranjen i prisutan u svim društvima. U brojnim međunarodnim dokumentima na čije se poštovanje Republika Srbija obavezala, poput Konvencije o pravima deteta, pravo na zaštitu dece od svih oblika nasilja izdvojeno je kao jedno od osnovnih prava. Kao jedan od ključnih prioriteta za unapređenje položaja i zaštitu prava dece u Srbiji, Vlada Republike Srbije identifikovala je i zaštitu dece od svih oblika nasilja.

U Nacionalnom akcionom planu za realizaciju Poglavlja 23¹ u procesu priključivanja Evropskoj uniji, koji je Srbija usvojila u aprilu 2016. godine, navodi se da strateški prioritet Srbije treba da bude reforma pravosuđa i ostvarenje osnovnih prava, što podrazumeva i donošenje nove Nacionalne strategije i Akcionog plana za zaštitu dece od nasilja. Takođe, predviđena je revizija Opšteg i sektorskih protokola za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja, sa primarnim fokusom na uspostavljanju i unapređenju međusektorske saradnje na lokalnom nivou u oblasti zaštite dece od svih oblika zlostavljanja i zanemarivanja. S obzirom na to da je u julu 2016. godine Srbija otvorila Poglavlje 23, očekuje se da se pridržava prethodno pomenutog Akcionog plana i usvoji relevantna strateška dokumenta.

Kako bi se stekao bolji uvid u **postojanje i funkcionalnost međusektorske saradnje u oblasti zaštite dece od zlostavljanja i zanemarivanja u lokalnim samoupravama**, Mreža organizacija za decu Srbije – MODS u partnerstvu sa UNICEF-om, i u saradnji sa istraživačkom organizacijom SeConS grupom za razvojnu inicijativu, sprovedla je istraživanje čiji je cilj da se mapiraju protokoli koji postoje na nivou lokalnih samouprava u Srbiji, a koji se odnose na međusektorsku saradnju na polju zaštite dece od zlostavljanja i zanemarivanja. Ovaj izveštaj, koji su sastavili istraživači SeConS grupe za razvojnu inicijativu, biće usmeren na analizu lokalnih protokola kojima je definisan okvir međusektorske saradnje institucija i organizacija na polju prevencije i zaštite od nasilja.

¹ Akcioni plan za Poglavlje 23 dostupan je na: <http://www.mpravde.gov.rs/tekst/9849/finalna-verzija-akcionog-plana-za-pregovaranje-poglavlja-23-koja-je-usaglasena-sa-poslednjim-preporukama-i-potvrdjena-od-strane-evropske-komisije-u-briselu-.php>

2. Kontekstualni okvir

2.1 Nacionalni plan akcije za decu

U periodu koji je usledio nakon političkih promena 2000. godine, donesen je niz zakona i drugih strateških dokumenata koji su se delimično ili u potpunosti odnosili na zaštitu prava deteta, a još specifičnije na prevenciju i zaštitu dece od nasilja. Polazeći od analize ostvarenosti dečjih prava u zemlji, kao i međunarodno preuzetih obaveza, Vlada Republike Srbije je tokom 2004. godine usvojila Nacionalni plan akcije za decu, kojim je definisala politiku Republike Srbije prema deci do 2015. godine². Zaštita dece od zlostavljanja, zanemarivanja, iskorišćavanja i nasilja u ovom dokumentu postavljena je kao jedan od 7 prioriteta na kojima je neophodno planski i dugoročno raditi³.

Ciljevi Nacionalnog plana akcije za decu

Kako bi se efikasno radilo na unapređenju stanja u okviru ove prioritetne oblasti, kao jedan od specifičnih ciljeva određeno je i *uspostavljanje efikasne, operativne, multisektorske mreže za zaštitu dece od zlostavljanja, zanemarivanja, iskorišćavanja i nasilja* (NPA za decu, 2004: 61). To je, pored ostalog, podrazumevalo uspostavljanje multisektorskih timova za prevenciju i zaštitu dece od nasilja na lokalnom nivou, unapređenje sistema evidentiranja slučajeva nasilja, kao i obučavanje profesionalaca da na adekvatan način reaguju u slučajevima nasilja nad decom sa kojima se tokom rada susreću.

2.2 Dosadašnje inicijative

Pitanje uspostavljanja i unapređenja multisektorske saradnje, kao i efikasnosti rada profesionalaca iz različitih sektora u oblasti zaštite dece od nasilja od posebnog su značaja. Međutim, do sada je sprovedeno samo jedno obuhvatno istraživanje usmereno na ocenu efikasnosti različitih sistema u pružanju odgovora na nasilje nad decom.

Tokom 2012. godine UNICEF Srbija objavio je izveštaj, nastao na osnovu istraživanja sprovedenog u saradnji sa istraživačkom organizacijom SeConS, a koji se odnosi na procenu efikasnosti različitih sistema u procesu identifikovanja, evidentiranja i pružanja adekvatnog odgovora u procesu zaštite dece od nasilja. Ovo istraživanje je, kombinovanjem različitih metodoloških postupaka (i kvantitativnih i kvalitativnih), nastojalo da obuhvati lokalne pružaoce usluga iz svih relevantnih sektora u okviru sistema zaštite dece od nasilja – zdravstvenog sistema, policije, sistema socijalne zaštite, pravosudnog sistema, obrazovnog sistema, kao i predstavnike nevladinog sektora (UNICEF, 2012).

Iako je većina profesionalaca obuhvaćenih istraživanjem bila zaposlena u specifičnom sektoru duže od 10 godina i prošla neke od obuka koje su se odnosile na zaštitu dece od nasilja, nalazi

² Vlada Republike Srbije (2004) Nacionalni plan akcije za decu, Beograd.

<http://www.zavodsz.gov.rs/PDF/Nacionalni%20plan%20akcije%20za%20decu.pdf>

³ Ostalih 6 prioriteta navedenih u Nacionalnom planu akcije za decu su: smanjenje, siromaštva dece, kvalitetno obrazovanje za svu decu, bolje zdravlje za svu decu, unapređenje položaja i prava dece ometene u razvoju, zaštita prava dece bez roditeljskog staranja i jačanje kapaciteta zemlje za rešavanje problema dece.

istraživanja ukazali su na različite nedostatke, odnosno slabosti koje u okviru sistema postoje:

- nedovoljan nivo razumevanja/prepoznavanja nasilja nad decom među nekim od pružalaca usluga;
- nepostojanje uporedivog sistema evidentiranja slučajeva nasilja među različitim sektorima;
- oskudne i nedovoljno razvijene usluge za decu iz posebno ranjivih grupa i njihove porodice, naročito u ruralnim područjima;
- slaba saradnja i koordinacija među pružaocima usluga, posebno između državnog sektora i nevladinih organizacija;
- postojanje potrebe za dobro obučanim multisektorskim timom koji bi radio na prevenciji i zaštiti dece od nasilja, posebno u ruralnim zajednicama;
- nerešeno pitanje finansiranja razvoja novih usluga za zaštitu dece, kao i za obuke za profesionalce koji su pružaoci usluga;
- nedovoljno razvijen sistem praćenja stanja u okviru različitih sistema;
- nedovoljno razvijena svest javnosti o problemu nasilja nad decom – naročito nedovoljna senzibilisanost medija o osetljivosti ovog problema (UNICEF, 2012).

Ovi nalazi jasno ukazuju na to da je i ranije uočeno da postoje brojne oblasti koje je potrebno unaprediti kako bi se uspostavio efikasan sistem zaštite dece od nasilja, a mnoge od njih direktno su se odnosile na unapređenje multisektorske saradnje institucija i organizacija koje deluju na lokalnom nivou.

2.3 Zakonski okvir

Opšti protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja

Opšti protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja Nakon donošenja Nacionalnog plana akcije za decu, tokom avgusta 2005. godine Vlada Republike Srbije usvojila je *Opšti protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja*⁴ koji je sastavila Radna grupa, formirana od strane Ministarstva za rad, zapošljavanje i socijalnu politiku. Svrha donošenja ovog protokola bila je pružanje okvira za ostvarenje specifičnog cilja određenog u Nacionalnom planu akcije za decu koji se odnosi na uspostavljanje efikasne, operativane multisektorske mreže za zaštitu dece od zlostavljanja, zanemarivanja iskorišćavanja i nasilja. U skladu sa tim, jedna od smernica Opšteg protokola jeste i podsticanje sklapanja sporazuma na lokalnom nivou između ustanova i organizacija čija je saradnja neophodna za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite dece od zlostavljanja i zanemarivanja.

Drugi relevantni protokoli

Međutim, kako bi se razumeo širi kontekst donošenja lokalnih protokola o nasilju nad decom, potrebno je imati u vidu i druge relevantne protokole koji se odnose na nasilje. Tokom 2011. godine Vlada Republike Srbije usvojila je *Opšti protokol o postupanju i saradnji ustanova, organa i organizacija u situacijama nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim*

⁴Opšti protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja (2005). Zaključak Vlade Republike Srbije 05 broj: 011-5196/2005 od 25. avgusta 2005. godine.

odnosima, kojim je fokus pomeren sa dece na žene žrtve nasilja. Pored toga, Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike Republike Srbije je marta 2013. godine donelo Posebni protokol o postupanju centara za socijalni rad – organa starateljstva u slučajevima nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima⁵, kojim je definisana obaveza centara za socijalni rad da u roku od godinu dana od njegovog usvajanja, pristupe usvajanju sporazuma o saradnji na lokalnom nivou između ustanova i drugih organizacija čija je saradnja neophodna za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici⁶. U periodu koji je usledio usvojen je veliki broj lokalnih sporazuma koji se odnose na međusektorsku saradnju u oblasti zaštite žrtava porodičnog nasilja i žena u partnerskim odnosima⁷. Tokom poslednjih nekoliko godina postoji tendencija da se donese i jedan opšti protokol koji bi se odnosio na međusektorsku saradnju u procesu zaštite svih žrtava porodičnog nasilja, čime bi se i na lokalnom nivou sporazumi koji se odnose na nasilje nad decom i sporazumi koji se odnose na nasilje nad ženama integrisali u jedan dokument.

Kada su u pitanju zakoni i drugi strateški dokumenti, moguće je izdvojiti niz takvih dokumenata usvojenih u prethodnom periodu i uređuju ovu oblast:

- **Porodični zakon**⁸ – usvojen 2005. godine, koji prvi put inkriminiše nasilje u porodici i reguliše porodično-pravnu zaštitu dece u skladu sa Konvencijom o pravima deteta⁹;
- **Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivično pravnoj zaštiti maloletnih lica**¹⁰ - koji se primenjuje od 1. januara 2006. godine a koji sadrži posebne odredbe o zaštiti maloletnih lica kao oštećenih u krivičnom postupku;
- **Zakon o policiji** iz 2005. godine¹¹, koji po prvi put uvodi posebnu odredbu o primeni ovlašćenja prema maloletnim licima, a novi Zakon o policiji¹² iz 2016. godine dodatno razrađuje ovu odredbu jer predviđa donošenje podzakonskog akta koji će detaljnije regulisati način postupanja u ovoj oblasti;
- **Krivični zakonik** sa izmenama i dopunama¹³ koji propisuje meru bezbednosti – zabrana prilaska i komunikacije sa oštećenim. Ovim zakonikom inkriminisana su nova krivična dela u oblasti zaštite maloletnih lica od seksualne eksploatacije i iskorišćavanja i zloupotreba opojnih droga, a pooštrene su i krivične sankcije za krivično delo trgovina ljudima ukoliko je izvršeno na štetu maloletnog lica;

⁵ Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike (2013) Posebni protokol o postupanju centara za socijalni rad – organa starateljstva u slučajevima nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima, Beograd.

⁶ Ovim posebnim protokolom definisana je koordinaciona uloga centara za socijalni rad na lokalnom nivou u zaštiti žrtava nasilja u porodici i predviđeno je formiranje posebnog internog tima stručnjaka za bavljenje pojavom nasilja u porodici. Za primenu Posebnog protokola definisana je odgovornost direktora centra za socijalni rad-organa starateljstva, a za praćenje njegove primene zadužen je Republički zavod za socijalnu zaštitu.

⁷ Ovakvo zapažanje u kasnijoj analizi biće potkrepljeno i konkretnim nalazima.

⁸ „Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 18/2005, 72/2011 - dr. zakon i 6/2015.

⁹ Trenutno je u toku proces izrade novog Porodičnog zakona u Republici Srbiji.

¹⁰ „Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 85/2005.

¹¹ „Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 101/2005 i 63/2009 - odluka Ustavnog suda.

¹² „Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 6/2016.

¹³ „Službeni glasnik Republike Srbije“ broj 85/2005, 88/2005-isp., 107/2005, 72/2009, 111/09, 121/2012, 104/2013 i 108/2014.

- **Zakonik o krivičnom postupku** sa izmenama i dopunama¹⁴, koji pruža mogućnost da maloletno lice dobije status zaštićenog svedoka, koji obezbeđuje preduzimanje mera u cilju zaštite njegovog intergriteta, odnosno zaštite od sekundarne viktimizacije;
- **Zakon o prekršajima** sa izmenama i dopunama¹⁵, čije su sastavne odredbe i odredbe o maloletnicima. Ovim zakonom je, pored ostalog, propisano da lice koje nije navršilo 14 godina ne može biti subjekt prekršajne odgovornosti, kao i to da lice na ovom uzrastu koje se pojavljuje u prekršajnom postupku kao svedok, odnosno oštećeni, ne može biti suočavano sa učiniocem prekršaja;
- **Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja**¹⁶ kojim je prvi put zabranjeno fizičko nasilje i vređanje ličnosti dece u školi, a garantovano je i pravo učenka na zaštitu od diskriminacije i nasilja;
- **Zakon o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama**¹⁷ kojim je propisano da lica mlađa od 16 godina mogu ući u objekte u kojima se održavaju sportske priredbe visokog rizika samo ako se nalaze u pratnji roditelja ili staratelja;
- **Strategija za razvoj sistema socijalne zaštite**¹⁸ koja u okviru strateškog cilja Transformacija ustanova za socijalnu zaštitu dece, predviđa stvaranje uslova i podršku za zbrinjavanje dece u porodičnoj sredini (prirodnoj ili hraniteljskoj) umesto u institucijama.

2.4 Institucionalni okvir

Sektorski protokoli

Pored Opšteg protokola za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja, u periodu od 2006. do 2009. godine usvojeni su i posebni protokoli kojima su definisane specifične uloge i postupci u procesu zaštite dece od zlostavljanja i zanemarivanja u okviru svakog relevantnog sektora u sistemu zaštite – u okviru sistema socijalne zaštite¹⁹, obrazovnovaspitnih ustanova²⁰, policije²¹, ustanova zdravstvene zaštite²², kao i u okviru sistema pravosuđa²³.

Nacionalna strategija i Akcioni plan

Važno je napomenuti i da je 2008. godine Vlada Republike Srbije usvojila Nacionalnu strategiju za prevenciju i zaštitu dece od nasilja, a tokom 2010. godine i Akcioni plan za njeno sprovođenje, koji se odnosio na period do 2015. godine. Kao što je prethodno pomenuto, u predstojećem periodu neophodna je izrada nove Nacionalne strategije i Akcionog plana za prevenciju i zaštitu dece od nasilja.

Nakon donošenja svih pomenutih strateških dokumenata na nacionalnom nivou, bilo je neophodno obezbediti efikasnu međusektorsku saradnju i na lokalnom nivou. Okvir za međusektorsku saradnju predstavljaju lokalni sporazumi koji bi trebalo da uređuju uloge svih relevantnih aktera u procesu prevencije i zaštite dece od nasilja.

¹⁴ „Službeni glasnik Republike Srbije“ broj 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 i 55/2014.

¹⁵ „Službeni glasnik Republike Srbije“ broj 65/2013 i 13/2016.

¹⁶ „Službeni glasnik Republike Srbije“ broj 72/2009, 52/2011, 55/2013, 35/2015 - autentično tumačenje, 68/2015 i 62/2016.

¹⁷ „Službeni glasnik Republike Srbije“ broj 67/2003, 101/2005 - dr. zakon, 90/2007, 72/2009 - dr. zakon, 111/2009 i 104/2013 - dr. zakon.

¹⁸ „Službeni glasnik Republike Srbije“ broj 108/2005.

¹⁹ Posebni protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja u ustanovama socijalne zaštite (2006). Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike Republike Srbije.

²⁰ Posebni protokol za zaštitu dece i učenika od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja u obrazovno-vaspitnim ustanovama (2007). Ministarstvo prosvete Republike Srbije, Beograd

3. Funkcionalnost multisektorske saradnje

3.1 Cilj istraživanja

Opšti cilj istraživanja predstavlja dobijanje uvida u to da li je uspostavljena i na koji način funkcioniše međusektorska saradnja u oblasti zaštite dece od nasilja na lokalnom nivou, kao i dobijanje smernica za rad na njenom unapređenju. Iz ovog opšteg cilja proističe nekoliko specifičnih ciljeva, koji u velikoj meri slede faze istraživačkog procesa:

- Mapiranje svih sporazuma²⁶ o međusektorskoj saradnji na lokalnom nivou potpisanih od strane relevantnih aktera, u cilju zaštite dece od nasilja;
- Analiza mapiranih lokalnih sporazuma i odabir opština u kojima bi se u narednom periodu posebno radilo na unapređenju međusektorske saradnje u oblasti zaštite dece od nasilja;
- Izrada interaktivne online mape opština koja bi prikazivala da li postoje potpisani sporazumi o međusektorskoj saradnji na lokalnom nivou u oblasti prevencije i zaštite od nasilja i koja bi omogućila široj javnosti da se upozna sa postojećim sporazumima.

3.2 Metodologija

3.2.1 Prva faza istraživanja

Proces definisanja metodologije primenjene u istraživanju odvijao se u uskoj saradnji svih partnera koji učestvuju u realizaciji projekta. U prvoj fazi je kao instrument za istraživanje odabrana telefonska anketa, koja je trebalo da posluži da se u svim opštinama u Srbiji obuhvaćenim istraživanjem²⁷ identifikuje postojanje lokalnih sporazuma o međusektorskoj saradnji u cilju zaštite dece od zlostavljanja i zanemarivanja, odnosno postojanje saradnje među relevantnim institucijama/organizacijama. Vodič za obavljanje anketnog istraživanja bio je u potpunosti strukturisan i vrlo fokusiran, jer je to zahtevao odabrani metodološki postupak. Anketnim istraživanjem obuhvaćeno je ukupno 147 opština.

U svakoj opštini, istraživanjem su se nastojali kontaktirati predstavnici centara za socijalni rad, kao i predstavnici lokalnih samouprava za koje se smatralo da bi trebalo da raspolažu potrebnim informacijama. Ključna pitanja na koja je bilo potrebno dobiti odgovore su to da li postoji potpisan lokalni sporazum o međusektorskoj saradnji u oblasti zaštite dece od zlostavljanja i zanemarivanja, kao i da li uopšte postoji saradnja među važnim akterima na lokalnom nivou koji bi trebalo da reaguju u slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja dece.

²¹ Posebni protokol o postupanju policijskih službenika u zaštiti maloletnih lica od zlostavljanja i zanemarivanja. (2007). Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije.

²² Posebni protokol sistema zdravstvene zaštite za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja. (2009). Ministarstvo zdravlja Republike Srbije, Beograd

²³ Posebni protokol o postupanju pravosudnih organa u zaštiti maloletnih lica od zlostavljanja i zanemarivanja (2009). Ministarstvo pravde Republike Srbije, Beograd.

²⁴ "Službeni glasnik Republike Srbije", broj 122/2008.

²⁵ "Službeni glasnik Republike Srbije", broj 15/10.

²⁶ Odmah je važno napomenuti da će se u ovom izveštaju termini lokalni sporazum i lokalni protokol koristiti sinonimno, zato što se u nazivima dostavljenih dokumenata javljaju i jedan i drugi termin.

Tabela 1: Rezultati prve faze istraživanja – odgovori dobijeni telefonskom anketom (broj opština)

	Da li je potpisan lokalni sporazum?	Da li postoji saradnja?
Nije dobijen odgovor	28 opština	39 opština
Odgovori opštine i CSR-a se razlikuju	38 opština	2 opštine
Odgovori opštine i CSR-a se poklapaju	81 opština	106 opština
Ukupno	147 opština	147 opština

Kao što se iz Tabele 1 može videti, anketnim istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 147 opština. U približno jednoj petini opština nije dobijen odgovor na pitanje da li postoji potpisan lokalni sporazum o međusektorskoj saradnji u cilju zaštite dece od zlostavljanja i zanemarivanja, dok je čak 38 opština u kojima se odgovori centara za socijalni rad i opština razlikuju, što je veoma problematično. Kada je u pitanju postojanje saradnje, tu je situacija jasnija, jer je samo 2 slučaja u kojima se odgovori opštine i centra za socijalni rad ne poklapaju, iako treba imati u vidu to da u više od jedne četvrtine slučajeva odgovori uopšte nisu dobijeni.

3.2.2 Ograničenja u prvoj fazi istraživanja

Tokom realizacije prve faze istraživanja, pojavilo se nekoliko prepreka koje su uticale na to da domet istraživanja bude veoma ograničen a nalazi nedovoljni za usmeravne toka daljeg procesa. Dve ključne vrste ograničenja bile su administrativna i proceduralna ograničenja, kao i neadekvatna informisanost relevantnih aktera o postojećim lokalnim sporazumima.

Administrativna i proceduralna ograničenja

Administrativna i proceduralna ograničenja – Ovaj tip ograničenja ogledao se u prilično otežanom pristupu lokalnim sporazumima. Iako bi trebalo da su lokalni sporazumi o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite dece od zlostavljanja i zanemarivanja javno dostupni dokumenti, to u praksi nije slučaj. Sprovođenju telefonske ankete se i pristupilo upravo zato što dobijanje potrebnih informacija i uvid u lokalne sporazume nije bio moguć na drugi način. Pored toga, često se potrebne informacije nisu mogle lako dobiti zbog nejasno definisanih nadležnosti aktera – bilo je teško doći do osoba koje bi trebalo da raspoložu relevantnim informacijama, posebno u opštinama. Konačno, pošto je telefonska anketa obavljena u periodu nakon parlamentarnih i lokalnih izbora 2016. godine, u mnogim opštinama nova lokalna vlast još nije bila formirana, a za obavljanje mnogih funkcija nisu bile imenovane konkretne osobe, pa je bilo nemoguće doći do bilo kakvih informacija.

²⁷ Istraživanjem su obuhvaćena sva četiri regiona Srbije: Beograd, Vojvodina, Šumadija i zapadna Srbija, kao i Južna i istočna Srbija. Potrebno je napomenuti da u ovoj fazi istraživanja beogradski protokoli za pojedinačne opštine nisu uključeni u analizu, ali je analiziran protokol o zaštiti dece od nasilja koji pokriva čitav Grad Beograd.

Neadekvatna informisanost relevantnih aktera

Neadekvatna informisanost relevantnih aktera o postojećim lokalnim sporazumima – Ovo je posebno važan tip ograničenja i odnosi se na to da akteri u čijoj je nadležnosti raspolaganje informacijama o međusektorskoj saradnji u oblasti zaštite dece o zlostavljanja i zanemarivanja, zapravo često ne raspoložu tačnim informacijama. Dva slučaja su se tokom istraživanja najčešće javljala – predstavnici centara za socijalni rad, a posebno predstavnici lokalnih samouprava ili ne znaju da li je lokalni sporazum uopšte potpisan ili lokalni sporazum o nasilju nad decom ne razlikuju jasno od drugih lokalnih sporazuma o nasilju.

3.2.3 Druga faza istraživanja

Kako prva faza nije dala očekivane rezultate, odnosno pouzdane informacije o postojanju lokalnih protokola, u drugoj fazi istraživanja bilo je potrebno prikupiti i analizirati sve postojeće lokalne protokole koji se odnose na nasilje. S obzirom na to da je Opštim protokolom o zaštiti dece od zlostavljanja i zanemarivanja predviđeno da centri za socijalni rad imaju ulogu koordinatora primene protokola²⁸, u saradnji sa Republičkim zavodom za socijalnu zaštitu i Mrežom organizacija za decu Srbije - MODS, svim centrima za socijalni rad upućen je poziv da dostave sve potpisane lokalne sporazume koji se odnose na zaštitu žrtava nasilja. Na ovaj način prikupljeno je ukupno 134 lokalna protokola. Za analizu prikupljenih protokola formiran je upitnik²⁹, na osnovu koga je napravljena matrica za analizu u SPSS programu za statističku obradu podataka.

Kao što je prethodno pomenuto, uz pomoć Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu i Mreže organizacija za decu Srbije, od centara za socijalni rad prikupljeno je ukupno 134 lokalna sporazuma/protokola koja se odnose na međusektorsku saradnju u prevenciji i zaštiti od nasilja. S obzirom na to da je za 10 lokalnih samouprava dostavljeno po 2 protokola³⁰, protokoli su prikupljeni za ukupno 124 opštine. Važno je napomenuti da su pozivi za dostavljanje postojećih lokalnih protokola o nasilju upućeni na adrese svih opština u Srbiji³¹, odnosno na adrese svih opština koje su bile uključene u prvu fazu istraživanja. U najvećem broju slučajeva, za opštine za koje protokoli nisu prikupljeni, dobijen je odgovor da protokoli o prevenciji i zaštiti od nasilja nisu potpisani. Pored toga, postoji i nekoliko opština u kojima protokoli nisu usvojeni zato što je u njima na snazi protokol neke veće susedne lokalne samouprave³², dok je za opštinu Bela Palanka dobijen odgovor da je međusektorski protokol trenutno u fazi izrade.

²⁸ Opšti protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja (2005). Zaključak Vlade Republike Srbije 05 broj: O11-5196/2005 od 25. avgusta 2005. godine.

²⁹ Nalazi se u prilogu ovog izveštaja.

³⁰ Po dva protokola/sporazuma dostavljena su za sledeće opštine/gradove: Adu, Belu Crkvu, Boljevac, Kragujevac, Lučani, Niš, Novu Varoš, Novi Sad, Pančevo i Osečinu.

³¹ Izuzev na adrese svih pojedinačnih beogradskih opština.

³² Na primer, opština Sevojno koristi međusektorski protokol Grada Užica, opština Kostolac koristi protokol Grada Požarevca, opština Beočin koristi protokol Grada Novog Sada itd.

4. Analiza lokalnih sporazuma – prikaz stanja u odabranim opštinama

Mapiranje lokalnih sporazuma ne treba samo da pokaže trenutno stanje (da li sporazum postoji ili ne), već i da usmeri dalji tok istraživanja, odnosno da pomogne u odabiru opština u kojima bi se u narednom periodu značajnije radilo na uspostavljanju i/ili unapređenju međusektorske saradnje u oblasti zaštite dece od zlostavljanja i zanemarivanja³³. U ovom poglavlju biće predstavljeni glavni nalazi analize 134 prikupljena lokalna protokola koja se odnose na prevenciju i zaštitu od nasilja.

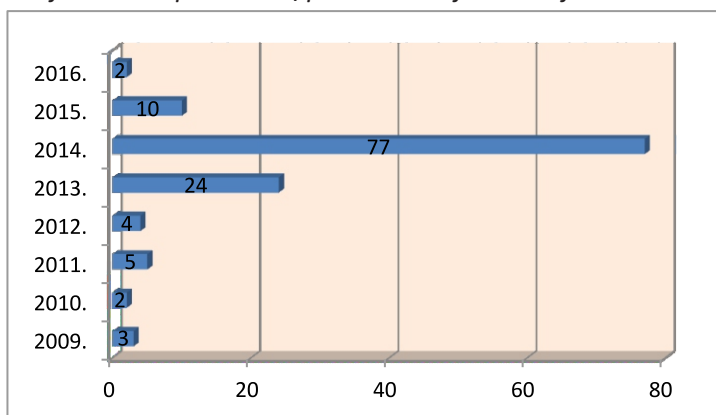
4.1 Lokalni sporazumi obuhvaćeni istraživanjem

Iako je prvobitna ideja bila da se mapiraju samo protokoli koji se odnose na primenu *Opšteg protokola za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja*, tokom sprovođenja prve faze istraživanja došlo se do zaključka da zaštita dece od nasilja, makar u određenoj meri, može da bude uređena i nekim drugim sporazumom, poput sporazuma koji se odnosi na porodično nasilje ili sporazuma koji se odnosi na međusektorsku saradnju u pružanju zaštite ženama koje su žrtve nasilja. Pored toga, predstavnici relevantnih institucija na lokalnom nivou (prvenstveno centara za socijalni rad i opština) često nisu sasvim sigurni da li postoji potpisan lokalni sporazum koji se specifično odnosi na zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja, odnosno ne postoji jasno razlikovanje različitih lokalnih sporazuma koji se odnose na nasilje. Zbog toga je odlučeno da se prikupe svi lokalni sporazumi koji se odnose na nasilje i da se svaki posebno analizira.

Godina usvajanja lokalnih sporazuma

Lokalni sporazumi/protokoli koji se odnose na nasilje usvojeni su u periodu od 2009. do 2016. godine, pri čemu je **najveći broj usvojen tokom 2014. godine, a zatim tokom 2013. godine** (Grafikon 1), što se poklapa sa donošenjem *Posebnog protokola o postupanju centara za socijalni rad – organa starateljstva u slučajevima nasilja u porodici i nasilja nad ženama u partnerskim odnosima*. Međutim, gotovo da nema sporazuma u kome je jasno naznačeno za koji period on važi.

Grafikon 1: Broj lokalnih sporazuma/protokola koji su usvojeni tokom svake godine

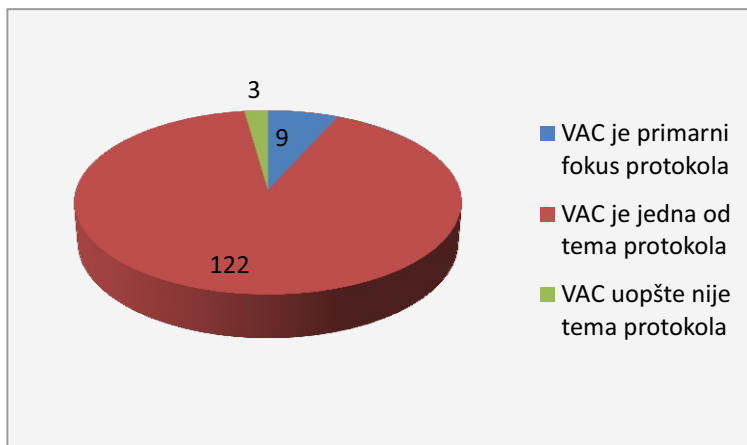

³³ U pitanju su opštine koje se nalaze u blizini tri velika regionalna centra – Novog Sada, Kragujevca i Niša. Analiza ovih protokola nalazi se u prilogu izveštaja.

4.2 Glavni fokus lokalnih sporazuma

Među lokalnim sporazumima/protokolima obuhvaćenim analizom zapaža se da je veoma mali broj onih koji se **primarno odnose na zaštitu dece od nasilja – svega 9³⁴ od ukupno 134 protokola**. Sa druge strane, identifikovana su samo 3 tri protokola koja se uopšte ne odnose na ovu temu. U najvećem broju potpisanih lokalnih protokola koji se odnose na nasilje, zaštita dece javlja se kao jedna od obuhvaćenih tema, ali ne kao jedina.

Grafikon 2: *Nasilje nad decom u fokusu lokalnih protokola/sporazuma*

Nasilje nad decom u fokusu lokalnih sporazuma

Ovde je važno pomenuti da se većina protokola dostavljenih od strane centara za socijalni rad ili primarno odnosi na zaštitu žena žrtava rodno zasnovanog i porodičnog nasilja³⁵ ili je usmerena na međusektorsku saradnju u zaštiti svih žrtava porodičnog nasilja – zaštita dece od nasilja je eksplicitno pomenuta u ciljevima svega 9 protokola³⁶. Međutim, u oba prethodno pomenuta slučaja, iako nisu primarno u fokusu, deca se navode kao svedoci ili jedna od žrtava nasilja u porodici, pa se većina protokola makar u određenoj meri na njih odnosi. Najčešće se nešto veća pažnja posvećuje zaštiti dece u delu koji se odnosi na obaveze obrazovno-vaspitnih institucija kao potpisnica sporazuma, gde se često i poziva na Opšti protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja. Postoji čak nekoliko protokola na osnovu

³⁴ To su sporazumi usvojeni u sledećim gradovima i opštinama: Beograd, Novi Sad, Niš, Kragujevac (2 protokola), Ada, Kruševac, Trstenik, Lučani.

³⁵ Odnosno, na primenu *Opšteg protokola o postupanju i saradnji ustanova, organa i organizacija u situacijama nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima*, usvojenog od strane Vlade Republike Srbije tokom 2011. godine.

³⁶ Treba imati u vidu to da se lista protokola u kojima je zaštita dece od nasilja u primarnom fokusu ne poklapa u potpunosti sa listom protokola u kojima se zaštita dece od nasilja navodi u opštem ili specifičnim ciljevima protokola. Naime, u slučaju *Protokola o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području Grada Kragujevca*, iako se, na osnovu sadržaja, može reći da je protokol primarno fokusiran na zaštitu dece, u ciljevima se zaštita dece od nasilja ne navodi eksplicitno (govori se uopšteno o žrtvama nasilja u porodici). Sa druge strane, u slučaju *Sporazuma o saradnji na lokalnom nivou na području Grada Leskovca* iz 2013. godine, zaštita dece od nasilja navodi se na samom početku, u najopštijem cilju protokola, ali se ne može reći da je protokol primarno usmeren na uređenje multisektorske saradnje u prosecu zaštite dece od izloženosti nasilju – relativno jednaka pažnja posvećuje se i ženama i deci žrtvama porodičnog nasilja.

čijeg naziva bi se moglo zaključiti da se odnose na porodično nasilje uopšte, ali čiji sadržaj upućuje na to da su u pitanju protokoli koji se odnose primarno na zaštitu dece od nasilja. Takvih protokola je ipak veoma malo³⁷.

Zapaža se da, čak i u slučaju protokola koji su primarno usmereni na zaštitu dece, fokus je na izloženosti dece zlostavljanju i zanemarivanju u kontekstu porodice, dok se pažnja ne posvećuje nasilju nad decom u drugim kontekstima (u institucijama, u zajednici, u digitalnom prostoru itd). Takođe, posebna pažnja se ne posvećuje ni specifičnim ranjivim grupama dece, poput dece sa smetnjama u razvoju, romske dece, dece koja su žrtve seksualne ili radne eksploatacije, dece u pokretu.

4.3 Akteri uključeni u međusektorsku saradnju i koordinacija primene lokalnih sporazuma

Akteri međusektorske saradnje

Kako bi lokalni sporazumi zaista predstavljali osnovu za uređenje međusektorske saradnje u oblasti zaštite od nasilja, važno je da svi relevantni akteri budu potpisnici ovih sporazuma. Analizom prikupljenih sporazuma, uočava se da je broj organizacija/institucija koje su potpisnice veoma različit i kreće se između 5³⁸ i 51³⁹. Policijske uprave, centri za socijalni rad i zdravstvene ustanove potpisnice su svih lokalnih međusektorskih sporazuma obuhvaćenih analizom. U velikom broju slučajeva kao potpisnici se navode institucije sistema pravosuđa, kao i različite obrazovno-vaspitne ustanove. Iako se i organi lokalne samouprave navode kao potpisnici većine sporazuma, činjenica da ovaj akter nije potpisnik svih međusektorskih sporazuma otvara pitanje uključenosti svih važnih aktera u sistem zaštite od nasilja. Organizacije civilnog društva se ređe javljaju kao potpisnice lokalnih sporazuma (u 67 analiziranih sporazuma), dok su mediji potpisnici svega 43 lokalna sporazuma (Tabela 1).

³⁷ Dobar primer mogao bi da bude *Protokol o saradnji i zajedničkom delovanju ustanova, organa i organizacija u prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici na teritoriji opštine Trstenik*, usvojen 2014. godine.

³⁸ Toliko potpisnika imaju *Protokol o multisektorskoj saradnji u procesu zaštite žena žrtava nasilja u opštini Boljevac* iz 2013. godine i *Sporazum o postupanju i saradnji institucija u slučajevima nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima na teritoriji opštine Čoka*, usvojen takođe 2013. godine.

³⁹ Najviše potpisnika ima *Sporazum o saradnji institucija u zaštiti žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području Grada Zrenjanina*, usvojen 2014. godine.

Tabela 1: Potpisnici lokalnih sporazuma/protokola – broj protokola u kojima je svaka od institucija/organizacija potpisnica

Potpisnik sporazuma/protokola	Broj protokola
Organ lokalne samouprave – opština	125
Centar za socijalni rad	134
Policijska uprava/stanica	134
Sudovi	114
Tužilaštvo	109
Zdravstvene ustanove	134
Predškolske ustanove	104
Osnovne škole	124
Srednje škole	108
Organizacije civilnog društva	67
Mediji	43

Naravno, činjenica da su određene organizacije/institucije potpisnice sporazuma predstavlja samo informaciju o tome koji su se akteri na lokalnom nivou zvanično obavezali na učešće u međusektorskoj saradnji u oblasti zaštite žrtava nasilja. Pitanje funkcionalnosti multisektorske saradnje u praksi i njene stvarne efikasnosti zahteva posebnu analizu koja prevazilazi razmatranje sadržaja postojećih dokumenata.

Koordinacija primene lokalnih sporazuma

Koordinacija primene lokalnih sporazuma takođe predstavlja važan segment, koji bi trebalo da pomogne održavanju multisektorske saradnje. Od 134 protokola obuhvaćena analizom, u 98 jasno je definisano ko predsedava koordinacionim telom za efikasnu primenu protokola. U najvećem broju slučajeva koordinatori primene protokola su predstavnici centara za socijalni rad, a u manjem broju slučajeva to je nadležni organ lokalne samouprave. Pored toga, u svega 58 protokola navodi se da je obavezno da svi potpisnici odrede kontakt osobu, radi lakše realizacije protokola, dok su obaveze svakog od potpisnika relativno precizno definisane u 124 mapirana protokola.

4.4 Prijava nasilja i vođenje evidencije o nasilju

Prijava sumnje na nasilje

Prijava sumnje na nasilje predstavlja prvi i veoma važan korak u procesu otkrivanja i daljeg procesuiranja nasilnih dela. Koordinacija rada u postupcima otkrivanja i prijavljivanja sumnji na nasilje (što obuhvata i nasilje nad decom, kao jednom od žrtava porodičnog nasilja) definisana je u 126 sporazuma obuhvaćena analizom. Na osnovu analiziranih protokola, tri ključna aktera kojima se slučajevi nasilja prijavljuju jesu policijske uprave/stanice, centri za socijalni rad i tužilaštvo. Važno je napomenuti da se slučajevi nasilja mogu prijaviti i ustanovama/organizacijama iz drugih sektora – zdravstvenim ustanovama, nevladinim organizacijama, školama itd. Od presudnog značaja je to da međusektorska koordinacija bude dobro organizovana i da informacije dođu do nadležnih institucija koje imaju mogućnost da započnu procesuiranje slučajeva – prvenstveno se misli na policiju i tužilaštvo.

Vođenje evidencije o nasilju

Pitanje evidentiranja slučajeva nasilja takođe je veoma važno. U 129 analiziranih lokalnih sporazuma dati su okviri za koordinaciju rada u vođenju evidencije i dokumentacije o nasilju – u najvećem broju slučajeva centri za socijalni rad su institucije koje treba da formiraju jedinstven sistem evidencije slučajeva nasilja. Međutim, problem koji je uočen i u prethodno pomenutom istražvanju iz 2012. godine (UNICEF, 2012), a koji još uvek nije prevaziđen, jeste postojanje različitih sistema evidencije slučajeva nasilja u svakom od relevantnih sektora u sistemu zaštite, koji nisu međusobno usaglašeni. Posledica toga jeste teško uspostavljanje jedinstvenog sistema evidencije, posebno u lokalnim zajednicama u kojima se informacije između sektora ne razmenjuju dovoljno često. Imajući u vidu trenutno stanje, uspostavljanje i/ili unapređenje usaglašenog sistema evidencije nasilja trebalo bi da bude jedan od prioriteta u predstojećem periodu.

4.5 Izveštavanje o primeni lokalnih sporazuma

Izveštavanje o primeni lokalnih međusektorskih sporazuma

S obzirom na to da bi lokalni protokoli koji se odnose na nasilje trebalo da budu javno dostupni dokumenti, veoma je važno da javnost bude upoznata kako sa njihovim sadržajem, tako i sa efikasnošću i rezultatima njihove primene. U skladu sa tim, svaka lokalna zajednica trebalo bi da izveštava javnost o primeni postojećih protokola. Međutim, izveštavanje javnosti o primeni protokola navedeno je kao obavezno u svega 59 od 134 prikupljena protokola. Postavlja se pitanje da li uopšte postoje lokalne zajednice u kojima se takvi izveštaji podnose javnosti (ili nekom drugom) – čak i ukoliko postoje, takvi izveštaji svakako nisu javno dostupni, pa je to još jedna oblast koja zahteva dodatnu analizu i unapređenje.

5. Zaključci

- Osnovni nalaz istraživanja jeste da **postoji veoma mali broj lokalnih protokola u kojima je zaštita dece kao žrtava nasilja u primarnom fokusu – takvih je svega 9 od 134 prikupljena lokalna sporazuma.** U velikom broju opština lokalni sporazumi o međusektorskoj saradnji u oblasti zaštite dece od zlostavljanja i zanemarivanja još uvek nisu usvojeni, iako je Opštim protokolom to predviđeno.
- Većina protokola dostavljenih od strane centara za socijalni rad se ili primarno odnosi na zaštitu žena žrtava rodno zasnovanog i porodičnog nasilja ili je usmerena na međusektorsku saradnju u zaštiti svih žrtava porodičnog nasilja. Međutim, gotovo da ne postoji lokalni sporazum koji se odnosi na nasilje, a u kome se, makar u određenim segmentima, pažnja ne posvećuje deci kao žrtvama nasilja – **identifikovana su samo 3 takva protokola.**
- U okviru ciljeva lokalnih protokola koji se odnose na nasilje, zaštita dece od nasilja se retko eksplicitno navodi. **Zaštita dece od nasilja** nije eksplicitno navedena kao cilj čak ni u svim protokolima u kojima su deca u primarnom fokusu – ona se navodi **u ciljevima svega 9 prikupljenih protokola.**
- Zapaža se da, čak i kada se posmatraju samo protokoli koji su primarno usmereni na zaštitu dece, **izloženost dece zlostavljanju i zanemarivanju posmatra se prvenstveno u kontekstu porodice,** dok se pažnja ne posvećuje nasilju nad decom u drugim kontekstima – u školi, u institucijama, u zajednici, u digitalnom prostoru itd.
- U postojećim lokalnim protokolima **o deci se najčešće govori kao o relativno homogenoj grupi,** dok se specifično ranjivim grupama dece – deci sa smetnjama u razvoju, deci na institucionalnom smeštaju, deci koja su žrtve seksualne i radne eksploatacije, deci koja su pripadnici manjinskih grupa (posebno romske pripadnosti) itd. – posebna pažnja ne posvećuje.
- **Najveći broj lokalnih sporazuma koji se odnose na nasilje usvojen je tokom 2014. godine, a zatim tokom 2013. godine,** što se poklapa sa donošenjem *Posebno protokola o postupanju centara za socijalni rad – organa starateljstva u slučajevima nasilja u porodici i nasilja nad ženama u partnerskim odnosima.* Međutim, **gotovo da nema sporazuma u kome je jasno naznačeno za koji period on važi.** Ova neodređenost vremenskog perioda tokom koga je određeni protokol na snazi može da bude problematična, posebno u situaciji kada se u jednoj lokalnoj samoupravi usvaja novi protokol o nasilju, pri čemu se ne precizira da li je prethodni i dalje na snazi.
- Na osnovu analize prikupljenih sporazuma, zapaža se da **nisu uvek svi relevantni akteri potpisnici lokalnih sporazuma o nasilju.** Interesantan je nalaz da predstavnici organa lokalne samouprave nisu potpisnici svih prikupljenih lokalnih sporazuma, iako se, u skladu sa opštim protokolima, očekuje da ovaj akter bude jedan od ključnih inicijatora izrade lokalnih međusektorskih sporazuma o nasilju. Pored toga, organizacije civilnog društva se javljaju kao potpisnice svega 67 lokalnih sporazuma, dok su mediji potpisnici samo 43 sporazuma obuhvaćena analizom.

- **U 98 od 134 lokalna protokola jasno je definisano ko predsedava koordinacionim telom za efikasnu primenu protokola.** U najvećem broju slučajeva koordinatori primene protokola su predstavnici centara za socijalni rad, a u manjem broju slučajeva to je nadležni organ lokalne samouprave.
- **U svega 58 protokola** navodi se da je obavezno da svi potpisnici odrede **kontakt osobu**, radi lakše realizacije protokola, a **obaveze svakog od potpisnika** relativno precizno su definisane **u 124 mapirana protokola**.
- Zapaža se takođe da **koordinacija rada u postupcima otkrivanja i prijavljivanja sumnji na nasilje** nije precizno definisana u svim protokolima obuhvaćenim analizom – ona je **relativno jasno određena u 126 lokalnih sporazuma**. Ukoliko ovaj prvi korak nije dovoljno precizno određen, postavlja se pitanje kako bi se uopšte sproveli dalji koraci u cilju pružanja efikasnog odgovora na nasilje.
- **Okviri za koordinaciju rada u vođenju evidencije i dokumentacije o nasilju dati su u 129 analiziranih lokalnih sporazuma** – u najvećem broju slučajeva centri za socijalni rad su institucije koje treba da formiraju jedinstven sistem evidencije slučajeva nasilja. Međutim, **neusaglašen sistem evidentiranja nasilja u okviru različitih sektora u sistemu zaštite i dalje postoji**. Neusaglašen sistem evidentiranja nasilja predstavlja prepreku za pravovremenu razmenu informacija između relevantnih aktera na lokalnom nivou, što dalje onemogućava uspostavljanje efikasne međusektorske saradnje u oblasti prevencije i zaštite žrtava nasilja.
- **Izveštavanje javnosti o primeni protokola** navedeno je kao **obavezno u svega 59 od 134 prikupljena protokola**. Čak i u lokalnim samoupravama u kojima je izveštavanje o primeni protokola obavezno, postavlja se pitanje da li se takvi izveštaji uopšte podnose javnosti (ili nekom drugom) – i u slučaju da ovi izveštaji zaista postoje, oni svakako nisu javno dostupni. Takođe, nigde nije precizirano šta izveštavanje o primeni sporazuma tačno podrazumeva - u kojoj formi se izveštaji podnose, koje komponente treba da obuhvataju, kao i u kojim vremenskim periodima bi trebalo da se javnost izveštava.
- Čak i kada sporazumi na lokalnom nivou postoje, postavlja se pitanje stvarne efikasnosti međusektorske saradnje, odnosno mere u kojoj su svi relevantni akteri zaista uključeni u proces zaštite dece od nasilja. Prva faza istraživanja ukazala je na to da **akteri u čijoj je nadležnosti raspolaganje informacijama o međusektorskoj saradnji u oblasti zaštite dece o zlostavljanja i zanemarivanja, vrlo često ne raspoložu tačnim informacijama** - ili ne znaju da li je lokalni sporazum uopšte potpisan ili lokalni sporazum o nasilju nad decom ne razlikuju jasno od drugih lokalnih sporazuma o nasilju. Ukoliko ne postoji elementarna informisanost relevantnih aktera o tome koji su protokoli na snazi u određenoj lokalnoj samoupravi, teško je uopšte govoriti o praćenju njihove efikasnosti.

6. Lista referenci

Akcioni plan za realizaciju Poglavlja 23 u procesu priključivanja Evropskoj uniji
<http://www.mpravde.gov.rs/tekst/9849/finalna-verzija-akcionog-plana-za-pregovaranje-poglavlja-23-koja-je-usaglasena-sa-poslednjim-preporukama-i-potvrdjena-od-strane-evropske-komisije-u-briselu-.php>

Posebni protokol o postupanju policijskih službenika u zaštiti maloletnih lica od zlostavljanja i zanemarivanja (2007) Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije.

Posebni protokol o postupanju pravosudnih organa u zaštiti maloletnih lica od zlostavljanja i zanemarivanja (2009) Ministarstvo pravde Republike Srbije, Beograd.

Posebni protokol sistema zdravstvene zaštite za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja (2009) Ministarstvo zdravlja Republike Srbije, Beograd

Posebni protokol za zaštitu dece i učenika od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja u obrazovono-vaspitnim ustanovama (2007) Ministarstvo prosvete Republike Srbije, Beograd

Posebni protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja u ustanovama socijalne zaštite (2006). Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike Republike Srbije, Beograd.

Posebni protokol o postupanju centara za socijalni rad – organa starateljstva u slučajevima nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima(2013) Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike Republike Srbije, Beograd.

UNICEF (2012) *How to improve responsiveness of service providers in identifying, reporting and referring cases of violence against children*, Belgrade.

Vlada Republike Srbije (2004) *Nacionalni plan akcije za decu*, Beograd.

<http://www.zavodsz.gov.rs/PDF/Nacionalni%20plan%20akcije%20za%20decu.pdf>

Vlada Republike Srbije (2005) *Opšti protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja* (2005). Zaključak Vlade Republike Srbije 05 broj: 011-5196/2005 od 25. avgusta 2005. godine.

Vlada Republike Srbije (2008) *Nacionalna strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja*, "Službeni glasnik Republike Srbije", broj 122/2008.

Vlada Republike Srbije (2010) *Akcioni plan za sprovođenje Nacionalne strategije za prevenciju i zaštitu dece od nasilja* (2010) "Službeni glasnik Republike Srbije", broj 15/10.

Vlada Republike Srbije (2011) *Opšti protokol o postupanju i saradnji ustanova, organa i organizacija u situacijama nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima*, Beograd.

Lokalni sporazumi/protokoli obuhvaćeni analizom

Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite dece od nasilja u porodici i zaštite od zanemarivanja i zlostavljanja na teritoriji opštine Ada, 2013.

Sporazum o saradnji, opština Ada, 2014.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženau partnerskim odnosima na području opštine Aleksandrovac, 2014.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Aleksinac, 2014.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Alibunar, 2014.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Apatin, 2014.

Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području opštine Aranđelovac.

Poseban protokol o postupanju i saradnji ustanova, organa i organizacija u situacijama nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima, grad Arilje, 2013.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Babušnica, 2014.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Bač, 2014.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Bačka Palanka, 2014.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Bačka Topola, 2015.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Bački Petrovac, 2014.

Sporazum o postupanju i saradnji institucija u slučajevima nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima na teritoriji opštine Bečež, 2011.

Posebni protokol o postupanju i saradnji ustanova, organa i organizacija u situacijama nasilja nad ženama i decom u porodici i u partnerskim odnosima, grad Bajina Bašta, 2013.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području Bele Crkve, 2014.

Protokol o postupanju mobilnog tima za hitne intervencije, grad Bela Crkva, 2009.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području Opštine Blace, 2014.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Bogatić, 2014.

- Protokol o postupanju i saradnji nadležnih subjekata na zaštiti žrtava nasilja u porodici, opština Bojnik, 2013.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Boljevac, 2014.*
- Protokol o multisektorskoj saradnji u procesu zaštite žena žrtava nasilja u opštini Boljevac, 2013.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Bor, 2014.*
- Sporazum o saradnji Lokalne Mreže ustanova, institucija i OCD Bosilegrada o postupanju u slučajevima nasilja u porodici i nad ženama u partnerskim odnosima, grad Bosilegrad, 2013.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Brus.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Bujanovac, 2014.*
- Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području grada Čačka, 2014.*
- Sporazum o postupanju i saradnji institucija u slučajevima nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima na teritoriji opštine Čoka, 2013.*
- Sporazum o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području opštine Čuprija.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Despotovac, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Dimitrovgrad, 2014.*
- Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici u Doljevcu, 2012.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Golubac, 2014.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području Opštine Gornji Milanovac, 2015.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Inđija, 2014.*
- Sporazum o saradnji lokalne mreže za borbu protiv nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima za teritoriju opštine Irig, 2014.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Ivanjica, 2014.*
- Protokol o postupanju i saradnji ustanova, organa i organizacija u situacijama nasilja u porodici i u partnerskim odnosima na teritoriji grada Jagodine, 2013.*
- Lokalni sporazum o multisektorskoj saradnji u prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici i u partnerskim odnosima u opštini Kanjiža, 2014.*

- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Kikinda, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Kladovo, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Knjaževac, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Koceljeva, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Kosjerić, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Kovačica, 2014.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Kovin, 2014.*
- Sporazum o postupanju i saradnji ustanova, organa i organizacija na području Grada Kragujevca u situacijama nasilja u porodici i drugim slučajevima nasilja prema deci, 2014.*
- Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području Grada Kragujevca, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području Grada Kraljeva, 2014.*
- Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite dece žrtava nasilja na području Grada Kruševca, 2013.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Kučevo, 2014.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Kula, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Kuršumlija, 2015.*
- Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području opštine Lajkovac, 2013.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Lebane, 2014.*
- Sporazum o saradnji na lokalnom nivou nadležnih subjekata na zaštiti žrtava nasilja u porodici, grad Leskovac, 2013.*
- Sporazum o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području opštine Ljubovija, 2013.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području grada Loznice, 2014.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Lučani, 2014.*

- Posebni protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja u Centru za socijalni rad opštine Lučani u Guči i sporazum o međusektorskoj saradnji, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Majdanpek, 2014.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Mali Zvornik, 2014.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Malo Crniće, 2014.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Medveđa, 2014.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Merošina, 2014.*
- Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području opštine Negotin, 2014.*
- Sporazum o međusektorskoj saradnji i postupanju u slučajevima nasilja u porodici i zaštiti žena žrtava u partnerskim odnosima na teritoriji Grada Niša, 2014.*
- Sporazum o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite dece od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja na teritoriji Grada Niša, 2013.*
- Protokol o saradnji, opština Nova Crnja, 2013.*
- Protokol o međuinstitucionalnoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području opštine Nova Varoš, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Nova Varoš, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Novi Bečej, 2014.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Novi Kneževac, 2016.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području Grada Novog Pazara, 2014.*
- Protokol o saradnji između institucija i NVO u Operativnoj Mreži za zaštitu žena i dece od nasilja u porodici ZORA na teritoriji Grada Novog Sada, 2010.*
- Sporazum o intersektorskoj saradnji u primeni Opšteg protokola za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja, grad Novi Sad, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Odžaci, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Opovo, 2014.*

- Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području opštine Osečina, 2013.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Osečina, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području grada Pančeva, 2011.*
- Sporazum o saradnji između svih ustanova, službi i organa koje se bave nasiljem u porodici na teritoriji grada Pančeva, 2011.*
- Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području opštine Paraćin, 2013.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Pećinci, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Petrovac na Mlavi, 2014.*
- Protokol o postupanju nadležnih subjekata na zaštiti žrtava nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja na području Opštine Pirot, 2011.*
- Protokol o postupanju mobilnog tima za hitne intervencije, opština Plandište, 2009.*
- Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području Grada Požarevca, 2012.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području Požege, 2014.*
- Sporazum o saradnji Lokalne Mreže ustanova, institucija i OCD Preševo u postupanju u slučajevima nasilja u porodici i nad ženama u partnerskim odnosima, 2013.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Priboj, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Prijepolje, 2014.*
- Sporazum o saradnji institucija u zaštiti žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području Prokuplja, 2014.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Raška, 2014.*
- Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Rekovac, 2015.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Ruma, 2015.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području Grada Šapca, 2014.*
- Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Sečanj, 2014.*

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Senta, 2015.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Šid, 2014.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području grada Smedereva, 2015.

Protokol o saradnji institucija u zaštiti žrtava porodičnog nasilja na teritoriji opštine Smederevska Palanka, 2014.

Sporazum o međusektorskoj saradnji u Sokobanji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici i u partnerskim odnosima, 2015.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području Grada Sombora, 2016.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području Sremske Mitrovice, 2014.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Stara Pazova, 2013.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Surdulica, 2015.

Protokol o postupanju i saradnji ustanova, organa i organizacija u situacijama nasilja u porodici i u partnerskim odnosima na teritoriji opštine Svilajnac, 2013.

Protokol o međusektorskoj saradnji u Svrliju u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici i u partnerskim odnosima, 2013.

Sporazum o saradnji između institucija koje se bave zaštitom od nasilja u porodici na teritoriji opštine Titel, 2011.

Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području opštine Topola, 2014.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Trgovište, 2013.

Protokol o saradnji i zajedničkom delovanju ustanova, organa i organizacija u prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici na teritoriji opštine Trstenik, 2014.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Tutin, 2014.

Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici na području grada Uba, 2012.

Posebni protokol o postupanju i saradnji ustanova, organa i organizacija u situacijama nasilja nad ženama i decom u porodici i u partnerskim odnosima, grad Užice, 2013.

Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite dece žrtava nasilja na području Grada Valjeva, 2012.

Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite zrtava nasilja u porodici u Velikoj Plani, 2010.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Veliko Gradište, 2014.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Vladičin Han, 2014.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Vladimirci, 2014.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području Vlasotince i Crne Trave, 2014.

Sporazum o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području grada Vranja, 2014.

Sporazum o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Vrbas, 2015.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području Vrnjačka Banja, 2014.

Protokol o postupanju mobilnog tima za hitne intervencije, grad Vršac, 2009.

Sporazum o saradnji između institucija koje se bave zaštitom od nasilja u porodici na teritoriji opštine Žabalj, 2011.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području Opštine Žabari, 2014.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području opštine Žagubica, 2014.

Sporazum o saradnji i zajedničkom delovanju za efikasno ostvarivanje i sprovođenje zaštite žrtava nasilja u porodici i ženama u partnerskim odnosima na području grada Zaječara, 2014.

Protokol o saradnji u sprovođenju zaštite žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području opštine Žitište, 2013.

Protokol o međusektorskoj saradnji u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici u Žitorađi, 2013.

Sporazum o saradnji institucija u zaštiti žrtava nasilja u porodici i žena u partnerskim odnosima na području Grada Zrenjanina, 2014.

Prilog: upitnik za analizu protokola

Redni broj protokola: _____

Opština: _____

1. Koliko protokola koji se odnose na nasilje opština ima (koliko je dostavljeno)?

2. Navesti pun naziv protokola/sporazuma

3. Koje godine je protokol usvojen? _____
4. Za koji period važi protokol? Navesti broj godina (0=nije navedeno)

5. Da li je nasilje nad decom (VAC) u fokusu?
1=VAC je glavna tema protokola
2=VAC je samo jedna od tema protokola, ne glavna
3=VAC uopšte nije tema protokola
6. Ako se VAC pominje ali nije glavna tema protokola, napisati koji delovi protokola se odnose na VAC

7. Navesti broj potpisnika protokola

8. Da li je CSR potpisnik protokola?
1=da
2=ne
9. Da li je lokalna samouprava potpisnica protokola?
1=da
2=ne
10. Da li je policijska uprava potpisnica protokola?
1=da
2=ne
11. Da li su sudovi potpisnici protokola?
1=da
2=ne

12. Navesti koji sudovi su potpisnici

13. Da li je Tužilaštvo potpisnik protokola?

1=da

2=ne

14. Navesti koja tužilaštva su potpisnici protokola (osnovno, više...)

15. Da li su zdravstvene ustanove potpisnice protokola?

1=da

2=ne

16. Navesti koje zdravstvene ustanove su potpisnice protokola (bolnice, domovi zdravlja, hitna pomoć, specijalne bolnice...)

17. Da li su predškolske ustanove potpisnice protokola?

1=da

2=ne

18. Navesti nazive predškolskih ustanova koje su potpisnice

19. Da li su osnovne škole potpisnice protokola?

1=da

2=ne

20. Navesti nazive osnovnih škola koje su potpisnice protokola

21. Da li su srednje škole potpisnice protokola?

1=da

2=ne

22. Navesti nazive srednjih škola koje su potpisnice protokola

23. Da li su više/visoke škole ili fakulteti potpisnici protokola?

1=da

2=ne

24. Navesti nazive viših/visokih škola ili fakulteta koji su potpisnici protokola

25. Da li su NVO potpisnice protokola?

1=da

2=ne

26. Koje NVO su potpisnice protokola?

27. Da li je Zaštitnik građana potpisnik protokola?

1=da

2=ne

28. Da li su mediji potpisnici protokola?

1=da

2=ne

29. Navesti koji mediji su potpisnici protokola

30. Da li je neko drugi potpisnik protokola?

1=da

2=ne

31. Navesti ko drugi je potpisnik

32. Da li su, prema protokolu, potpisnici u obavezi da odrede kontakt osobu radi lakše realizacije protokola (člana radne grupe/koordinacionog tela za primenu protokola)?

1=da

2=ne

33. Da li je precizirano ko predsedava koordinacionim telom za primenu protokola?

1=da

2=ne

34. Navesti predstavnik koje ustanove/institucije/organizacije predsedava koordinacionim telom za nadzor primene sporazuma/protokola

35. Da li se zaštita dece od nasilja navodi u ciljevima protokola?

1=da

2=ne

36. Da li se u protokolu/sporazumu poziva na Opšti protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja?
- 1=da
2=ne
37. Da li su jasno definisane nadležnosti i obaveze svakog potpisnika sporazuma?
- 1=da
2=ne
38. Da li je precizirana koordinacija rada u postupcima otkrivanja i prijavljivanja sumnji na zanemarivanje i zlostavljanje dece?
- 1=da
2=ne, protokol se ne odnosi primarno na VAC
3=ne, VAC uopšte nije tema protokola
39. Ako je precizirano, kome se prijavljuje sumnja na zanemarivanje i zlostavljanje dece?
-
40. Da li postoji koordinacija rada na vođenju evidencije i dokumentacije o nasilju nad decom?
- 1=da
2=ne, protokol se ne odnosi primarno na VAC
3=ne, VAC uopšte nije tema protokola
41. Da li je protokolom predviđeno izveštavanje javnosti o primeni protokola?
- 1=da
2=ne
42. Da li je protokolom precizirano koliko često se javnost izveštava o primeni protokola?
- 1=da, koliko cesto? _____
2=ne
43. Da li je protokolom/sporazumom predviđeno da se, osim javnosti, o primeni izveštava još neko (Zavod za socijalnu zaštitu...)?
- 1=da, ko? _____
2=ne
44. Da li postoji mogućnost pristupanja protokolu za druge institucije/organizacije koje nisu potpisnice?
- 1=da
2=ne navodi se

Prilog: analiza protokola u nekim od opština koje gravitiraju oko Novog Sada, Niša i Kragujevca

OPŠTINE KOJE GRAVITIRAJU OKO KRAGUJEVCA										
Naziv opštine	Kragujevac	Kraljevo	Trstenik	Paraćin	Vrnjačka Banja	Aleksandrovac	Topola	Čačak		
Broj protokola u opštini	1	1	1	1	1	1	1	1		1
Godina donošenja	/	2014.	/	2013.	2014.	2014.	2014.	2014.		2014.
Nasilje nad decom primarni fokus	DA	NE	DA	NE	NE	NE	NE	NE		NE
Zaštita dece od nasilja navedena u ciljevima	NE	NE	DA	NE	NE	NE	NE	NE		NE
Poziva se i na Opšti protocol	DA	DA	DA	NE	DA	DA	DA	DA		DA
Broj potpisnika protokola	/	12	11	22	13	15	6	16		
Određen koordinator primene protokola	DA	DA	DA	DA	NE	DA	DA	NE		NE
Ko je koordinator primene protokola	Direktor CSR-a	Direktor CSR-a	Direktor CSR-a	NE	/	Predstavnik CSR-a	Direktor CSR-a	/		/
Definisane obaveze svih potpisnika	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA		DA
Kome se prijavljuje sumnja na nasilje	CSR-u, policijskoj upravi, HNVO "Oaza sigurnosti"	Tužilaštvu, Policijskoj upravi, CSR-u	Tužilaštvu, Policijskoj upravi, CSR-u	Prvenstveno policiji, ali i CSR-u, zdravstvenim ustanovama ...	Tužilaštvu, Policijskoj upravi, CSR-u	Tužilaštvu, Policijskoj upravi, CSR-u	CSR-u, Policijskoj stanici	Bilo kojoj ustanovi u sistemu zaštite		
Da li je predviđeno sistematično vođenje evidencije o nasilju	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA		DA

Da li je predviđeno redovno izveštavanje o primeni sporazuma/protokola?	DA	DA	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE
Kome se izveštava o primeni protokola?	Javnosti	Javnosti	Javnosti	/	/	/	/	/	/	/
Da li je precizno određen period izveštavanja?	NE	NE	NE	/	/	/	/	/	/	/
Da li je sporazum otvoren za priključivanje drugih institucija/organizacija?	DA	DA	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA

OPŠTINE KOJE GRAVITIRAJU OKO NIŠA							
Naziv opštine	Niš	Aleksinac	Svrlijig	Pirotd	Knjaževac	Zaječar	
Broj protokola u opštini ⁴⁰	2	1	1	1	1	1	1
Godina donošenja	2013.	2014.	2013.	2011.	2014.	2014.	2014.
Nasilje nad decom primarni fokus	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE
Zaštita dece od nasilja navedena u ciljevima	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE
Poziva se i na Opšti protokol	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Broj potpisnika protokola	11	20	11	24	8	13	13
Određen koordinator primene protokola	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Ko je koordinator primene protokola	CSR	Nadležni organ opštine	CSR	CSR	Direktor CSR-a	Nadležni organ Grada Zaječara	
Definisane obaveze svih potpisnika	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Kome se prijavljuje sumnja na nasilje	CSR-u, Policijskoj upravi	Policiji, CSR-u	CSR-u, policijskoj stanici	Policiji, CSR-u, Tužilaštvu	Policiji, CSR-u, Tužilaštvu	Policiji, CSR-u, Tužilaštvu	
Da li je predviđeno sistematično vođenje evidencije o nasilju	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA

⁴⁰ Ovdje se navodi ukupan broj dostavljenih sporazuma koji se odnose na nasilje u određenoj opštini. Ukoliko je potpisano više od jednog sporazuma, analizira se sporazum koji se u potpunosti ili u većoj mjeri odnosi na nasilje nad decom.

Da li je predviđeno redovno izveštavanje o primeni sporazuma/protokola?	DA	NE	DA	NE	DA	NE
Kome se izveštava o primeni protokola?	Javnosti	/	Javnosti	/	Javnosti	/
Da li je precizno određen period izveštavanja?	NE	/	NE	/	NE	/
Da li je sporazum otvoren za priključivanje drugih institucija/organizacija?	DA	NE	NE	NE	DA	NE

OPŠTINE KOJE GRAVITIRAJU OKO NOVOG SADA							
Naziv opštine	Novi Sad	Vrbas	Pančevo	Zrenjanin	Novi Bečej	Sombor	
Broj protokola u opštini ⁴¹	2	1	2	1	1	1	1
Godina donošenja	2014.	2015.	2011.	2014.	2014.	2016.	
Nasilje nad decom primarni fokus	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE
Zaštita dece od nasilja navedena u ciljevima	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE
Poziva se i na Opšti protokol	DA	DA	DA	DA	NE	DA	DA
Broj potpisnika protokola	12	11	15	51	9	7	
Određen koordinator primene protokola	DA	DA	NE	DA	DA	DA	DA
Ko je koordinator primene protokola	CSR	Direktor CSR-a	/	Radna grupa koju formira LS	Stručnjak CSR-a	Direktor CSR-a	
Definisane obaveze svih potpisnika	DA	DA	NE	DA	DA	DA	DA
Kome se prijavljuje sumnja na nasilje	/	Tužilaštvu, Policijskoj upravi, CSR-u	Nije precizno definisan	Tužilaštvu, Policijskoj upravi, CSR-u	Tužilaštvu, Policijskoj upravi, CSR-u	Tužilaštvu, Policijskoj upravi, CSR-u	
Da li je predviđeno sistematično vođenje evidencije o nasilju	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA

⁴¹ Ovdje se navodi ukupan broj dostavljenih sporazuma koji se odnose na nasilje u određenoj opštini. Ukoliko je potpisano više od jednog sporazuma, analizira se sporazum koji se u potpunosti ili u većoj mjeri odnosi na nasilje nad decom.

Da li je predviđeno redovno izveštavanje o primeni sporazuma/protokola?	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Kome se izveštava o primeni protokola?	Javnosti	Javnosti	Javnosti	Javnosti	Javnosti	Javnosti
Da li je precizno određen period izveštavanja?	NE	NE	NE	/	/	NE
Da li je sporazum otvoren za priključivanje drugih institucija/organizacija?	DA	DA	DA	NE	NE	DA

Zaštita dece od nasilja i promocija socijalne inkluzije dece sa smetnjama u razvoju u zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj

Publikacija «Međusektorska saradnja na zaštiti dece od zlostavljanja i zanemarivanja u lokalnim samoupravama – analiza lokalnih sporazuma» je integralni deo IPA II projekta Zaštita dece od nasilja i promocija socijalne inkluzije dece sa smetnjama u razvoju u zemljama Zapadnog Balkana i Turske, koji se sprovodi u saradnji Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ministarstva zdravlja, Ministarstva obrazovanja, nauke i tehnološkog razvoja Vlade Republike Srbije i UNICEF-a, uz finansijsku podršku Evropske unije.